

Wə qikidioğan jayoğa qarap yənə aldirap mangıdu.

⁶ Xamal jənubka qarap sokıdu;
Andin burulup ximaloğa qarap sokıdu;
U aylinip-aylinip,

Hərdaim öz aylanma yolioğa qayıtıdu.

⁷ Barlıq dəryalar dengizoğa qarap akıdu, birak dengiz tolmaydu;

Dəryalar qaysi jayoğa akқан bolsa,
Ular yənə xu yərgə qayıtıdu.■

⁸ Barlıq ixlar japaoğa toloqandur;
Uni eytip tügətküqi adəm yoqtur;
Kəz kərüxtin,
Kulak anglaxtin hərgiz toymaydu.

⁹ Boloğan ixlar yənə bolidioğan ixlardur;
Kiloğan ixlar yənə kilinidu;

Kuyax astida heqқandak yengilik yoqtur.■

¹⁰ «Mana, bu yengi ix» degili bolidioğan ix barmu?

U bəribir bizdin burunki dəwrlərdə allıqagan bolup ötkən ixlardur.

¹¹ Burunki ixlar hazır heq əslənməydu;

Wə kəlgüsidə bolidioğan ixlarmu ulardin keyin yaxaydioğanlarning esigə heq kəlməydu.□

Sulaymanning təjribisi

■ **1:7** Ayup 38:8, 9, 10; Zəb. 104:8-10 ■ **1:9** Top. 3:15

□ **1:11** «... **kəlgüsidə bolidioğan ixlarmu ulardin keyin yaxaydioğanlarning esigə heq kəlməydu**» — demək, yengi dəwrdə «yengi» deyilgən bir ix qıqқан bolsa, xu ix əməliyəttə burunki dəwrdərdə məwjut boloğan ixtur. Həzirkı dəwrdikilər burunki dəwrlərnı bilməydu yaki untuoğan, bu ixni «yengi!» dəydu.

12 Mänki hekmät toplioquçi Yerusalemda Israiloqa padixah bolğanmən;

13 Mən danalix bilən asmanlar astida barlik qilinğan ixlarni ketirkinip izdæxkæ kængül koydum —

Hulasəm xuki, Huda insan balilirining öz-özini bænd kilip upritix üqün, ularoqa bu eqir japani tæqdim kilğan!

14 Mən quyax astidiki barlik qilinğan ixlarni körüp qıktım, —

Mana, hëmmisi bimənilik wə xamalni qoqliqandæk ixtin ibarəttur.

15 Əgrini tüz qilqili bolmas;

Kəmnı toluq dəp sanioqili bolmas.□

16 Mən öz kənglümdə oylinip: «Mana, mən uluqlinip, məndin ilgiri Yerusalem üstigə barlik həküm sürgənlərdin kəp danalixqæ erixtim; mening kənglüm nuroqun danalix wə bilimgə erixti» — dedim.

17 Xuning bilən danalixni bilixkæ, xuningdæk təlwilik wə əhmikanilikni bilip yetixkæ kængül koydum; muxu ixnimu xamal qoqliqandæk ix dəp bilip yəttim.

18 Qünki danalixning kəp boluxi bilən azab-oqubətmu kəp bolidu; bilimini kəpəytküqining dərd-əlimimu kəpiydu.

2

Tamaxini tetip beqix

□ 1:15 «... toluq dəp sanioqili bolmas» — demək, təminligili bolmas.

¹ Mən könglümdə: «Kəni, mən özümgə tamaxining təmini tetioquzup bakımən; könglüm eqilsun!» — dedim. Biraq mana, bumu bıməniliktur. □ ■

² Mən külkə-qakqakqa «Təlwilik!» wə tamaxioqa «Uning zadi nemə paydisi?» — dedim.

³ Könglümdə öz bədinimni xarab bilən qandak rohlandırqılı bolidioqanlikini (danalix bilən özümni yetəkligən halda) bilixkə berilip izdəndim, xuningdək «sanaxlik künliridə insan balilirioqa yaxxilik yetküzidioqan nemə paydilix ixlar bar?» degən tügünni yaxsəm dəp əhmikanilikni qandak tutup yetixim kerəklilikni intilip izdidim. □

⁴ Mən uluq quruluhlaroqa kirixtim; özüm üqün öylərnı saldim; özüm üqün üzümzarlarnı tiktım;

⁵ Özüm üqün xahanə baq-baqqılarnı yasidim; ularda hərhil mewə beridioqan dərəhlərnı tiktım;

⁶ Özüm üqün ormandiki baraxsan dərəhlərnı obdan suqirix üqün, kəlqəklərnı yasap qıqtım;

⁷ Qullaroqa wə dedəklərgə igə boldım; öyümdə ulardin tuquloqanlarmu meningki

□ **2:1 «könglüm eqilsun»** — bu ibarining baxka birhil tərjimisi: «yahximu-yahxi əməsmu, kərüp bakay». ■ **2:1** Luqa 12:19

□ **2:3 «Danalix bilən özümni yetəkligən halda»** — muxu ibarining mənisı: «Bu ixlarning həmmisidə u hərdaım öz-özıgə dıkkət kılıp, kılıqan ixlarning rast əhmiyiti bar-yoklukını təkxürətti» degənlık boluxı mumkin. **«əhmikanilikni ... tutup yetix»** — Sulaymanın «əhmikanilikni»ni «tutup yetix»i bolsa hayatning əhmiyitini, adəmgə «yahxilik yetküzidioqan ... paydilix ixlar»ni tepixka tosaloq bolidioqan birər sir bar-mu-yokmu?» degən məsilini təkxürux üqün idi.

idi; Yerusalemda mändin ilgiri bolóqanlarning hëmmisiningkidin kəp mal-waranlar, qoy wə kala padilirim bar boldi.

⁸ Öz-özümgə altun-kümüxləрни, padixaqlarning həм hərkaysi əlkiləarning hərhil ətiwarliq alahidə gəhərlirini yioqdim; kiz-yigit nahxiqlarqə həmdə adəм balilirining dilkəyərliqigə, yəni kəp ligən güzəl kenizəklərgə igə boldum. □

⁹ Uluq boldum, Yerusalemda mändin ilgiri bolóqanlarning həmmisidin ziyadə ronak tap-tim; xundak bolóqini bilən danalıqim mändin kətmidi. □

¹⁰ Kəz lirimgə nemə yakkan bolsa, mən xuni uningdin ayimidim; öz kənglümgə heqkəndak huxallıqni yak demidim; qünki kənglüm barliq əjrimdin xadlandı; mana, bular öz əjrimdin bolóqan nesiwəм idi.

¹¹ Andin öz qolum yasioqanlirining həmmisigə, xundakla singdürgən əjrimning nətijisigə qarısam, mana, həmmisi bimənilik wə xamalni kooqlioqəndək ix idi; bular kuyax astidiki heq paydisi yok ixlardur.

¹² Andin zəhnimni yioqip uni danalıqka, təlwilik wə əhmikənilikkə qaraxka koydum; qünki padixaqtin keyin turidioqan adəм nemə kilalaydu? — kilsimu allıqəqan kilinoqan ixlardın ibarət bolidu, halas! ■

¹³ Xuning bilən nur qarangoquluktin əwzəl

□ 2:8 «altun-kümüxlər» — ibraniy tilida: «kümüx-altunlər».

□ 2:9 «...xundak bolóqini bilən danalıqim mändin kətmidi» — 3-ayəttə deyiligəndək, u yənila bu qilóqan ixlarning rast əhmıyiti bar-yoklukioqə dikqət kilip, təkxürüp yürətti.

■ 2:12 Top. 1:17; 7:23

boloqandək, danalıqning bioəərəzlikdin əwzəllikini kərüp yəttim.

¹⁴ Dana kixining kəzliri bexididur; əhmək bolsa qarangoşulukta mangidu; birak ularoşa ohxax birla ixning bolidioşanlikini qūxinip yəttim. □

¹⁵ Kənglūmdə: «Əhməkke bolidioşan ix mangimu ohxax bolidu; əmdi mening xundak dana boluxumning zadi nemə paydisi?!» — dedim. Andin mən kənglūmdə: «Bu ixmu ohxaxla biməniliktur!» — dedim.

¹⁶ Qūnki mənggūgə dana kixi əhməkke nisbətən heq artuq əslənməydu; qūnki kəlgūsidiki kūnlərdə həmmə ix allıkaşan untulup ketidu; əmdi dana kixi qandak əlidu? — Əhmək kixi bilən billə!

¹⁷ Xunga mən həyatka əq boldum; qūnki quyax astida qilinoşan ixlar manga eşiir kelətti; həmmisi bimənilik wə xamalni qoşliqandək ix idi.

¹⁸ Xuningdək mən quyax astidiki barlıq əjrimgə əq boldum; qūnki buni məndin keyin kəlgən kixigə qaldurmaslıkka amalim yox idi.

¹⁹ Uning dana yaki əhmək ikənlikini kim bilidu? U bəribir mən jəpalıq bilən singdürgən həmdə danalıq bilən ada qiloşan quyax astidiki barlıq əjrim üstigə həkūm süridu. Bumu biməniliktur.

²⁰ Andin mən rayimdin yandim, kənglūm quyax astidiki jəpa tartқан barlıq əjrimdin ümidsizlinip kətti.

²¹ Qūnki əjrinin danalıq, bilim wə əp bilən qiloşan bir adəm bar; birak u əjrinin uningoşa

□ **2:14 «...ularoşa ohxax birla ixning bolidioşanlikini»** — bu «birla ix» əlūmni deməkçi.

heq ixlimigən baxka birsining nesiwisi boluxka qalduruxi kerək. Bumu bimənilik wə intayin aqqıq külpəttur.

22 Qünki insan kuyax astida özini upritip, özining barlıq əmgikidin wə kənglining intilixliridin nemigə igə bolidu? ■

23 Qünki uning barlıq künliri azablıktur, uning əjri oəxlıktur; hətta keqidə uning kəngli heq aram tapmaydu. Bumu biməniliktur.

24 İnsan üqün xuningdin baxka yahxi ix yokki, u yeyixi, iqixi, öz jenini öz əjridin huzur alduruxidin ibarəttur; buni Hudaning qolidindur, dəp kərüp yəttim. ■

25 Qünki uningsiz kim yeyəlisun yaki besip ixliyəlisun? □

26 Qünki u öz nəzirigə yaqidioğan adəmgə danalıq, bilim wə xadlıqni ata kilidu; biraq gunahkar adəmgə u mal-mülük yioqip-toplaxka japalıq əmgəkni beridu, xuningdək u yioqip-topliqinini Hudaning nəziridə yahxi boləanoğa tapxuridioğan kilidu. Bumu bimənilik wə xamalni qoşliqandək ixtin ibarəttur. ■

3

Hayat pəsilliri

■ 2:22 Top. 1:3; 3:9 ■ 2:24 Top. 3:12, 22; 5:18; 8:15 □ 2:25 «Qünki uningsiz kim yeyəlisun yaki besip ixliyəlisun?» — baxka ikki hil tərjimisi: «Uningsiz kim yeyəlisun yaki huzur alalisun?» yaki «Meningdin (Sulaymandin) baxka kim yeyəlisun, yaki besip ixliyəlisun?». ■ 2:26 Ayup 27:16, 17; Pənd. 28:8; Top. 3:13

¹ Hər bir ixning muwapıq pəsli bar, asmanlar astidiki həmmə arzuning öz waqtımu bar;□

² Tuquluxning bir waqtı bar, өлүxningmu bir waqtı bar;

Tikix waqtı bar, tikilgənni səküx waqtı bar;

³ Öltürüx waqtı bar, saqaytix waqtı bar;

Buzux waqtı bar, qurux waqtı bar;

⁴ Yioqlax waqtı bar, külüx waqtı bar;

Matəm tutux waqtı bar, ussul oynax waqtı bar;

⁵ Taxlarni qəriwetix waqtı bar, taxlarni yioqip-toplax waqtı bar;

Kuqaklax waqtı bar, kuqaklaxtin özini tartix waqtı bar;■

⁶ Izdəx waqtı bar, yoqaldi dəp waz keqix waqtımu bar;

⁷ Yirtix waqtı bar, tikix waqtı bar;

Süküt kelix waqtı bar, söz qilix waqtı bar;

⁸ Səyüx waqtı bar, nəprətlinix waqtı bar;

Urux waqtı bar, tinqlik waqtı bar.

Insan Huda bekitkən waqit-pəsillərni bilməydu

⁹ Ixligən öz ixliginidin nemə payda alidu? ■

¹⁰ Mən Huda insan baliliriqə yükligən, ixləp japa tartix kerək bolqan ixni kərgənmən.

¹¹ U hər bir ixning waqtı kəlgəndə güzəl bolidioanliqini bekitkən; u yənə mənggülükni

□ **3:1 «Hər bir ixning muwapıq pəsli bar, ... həmmə arzuning öz waqtımu bar»** — oqurmənlər ixlarning «öz pəsli» yaki «öz waqtı» degənni «Huda bekitkən waqit»ni yaki holmisa pəkət «muwapıq, toqra kəlgən waqit»ni kərsitidioanliqini pərk etixi kerək. ■ **3:5** 1Kor. 7:5 ■ **3:9** Top. 1:3

insanlarning kengligə saloan; xunga, insan Hudaning öz hayatioqa baxtin ahiroqiqə nemini bekitkənlikini bilip yətməstur. □

¹² İnsanlaroqa hayatida xadlinix wə yahxilik kilixtin baxka əwzəl ix yok ikən dəp bilip yəttim.

¹³ Xundakla yənə, hər bir kixining yeyix-iqixi, özining barlik əjridin huzur elixi, mana bu Hudaning sowoqisidur.

¹⁴ Hudaning kiloanlirining həmmisi bolsa, mənggülük bolidu, dəp bilimən; uningəqa heqnərsini qoxuxka wə uningdin heqnərsini eliwetixkə bolmaydu; Hudaning ularni kiloanlirining səwəbi insanni Əzidin əymindürüxtur.

¹⁵ Həzir boləanliri ətəkəndimu boləandur; kəlgüsidə bolidəoan ix allikaqan boləandur; Huda ətəkən ixlarni soraydu. □

Adalətsiz ixlar

¹⁶ Mən kuyax astida yənə xu ixni kərdümki — sorak ornida, xu yərdə həlihəm rəzillik turidu;

□ **3:11 «U hər bir ixning wakti kəlgəndə güzəl bolidəoanlikini bekitkən...»** — bu ayət intayin muhım. Huda insanlarəqa, kenglidə hayatining mənggülük əhmiyitini sezixni ata kiloan. Birak öz gunahliri tüpəylidin, insanlar buning əhmiyitining zadi nemə ikənlikini, Hudaning əzliri üqün bekitkən pilanining wakti-səətlirini bilip yətməydu. «Qoxumqə sez»imizdə uning üstidə tohtilimiz. □ **3:15 «Huda ətəkən ixlarni soraydu»** — «soraydu» degənnin ibranıy tilidiki baxka mənisi «izdəydu». «Ətkən ixlarni soraydu» degənnin mənisi: «Huda ətəkən ixlarni sürüxtürüp adəmlərdin hesab alidu» degənlik bolsa kerək. Baxka birhil tərjimisi: «Huda ətəkən ixlarni yənə boləozidü».

həkkaniylik turux kerək boləqan jayda, mana rəzillik turidu!

17 Mən kənglümdə: «Huda həkkaniy həm rəzil adəmni sorakğa tartidu; qünki hər bir arzu-məxsət wə hər bir ixning öz waqti bar» — dedim.

18 Mən kənglümdə: — Bundak boluxi insan balilirining səwəbidindir; Huda ularni sinimakqi, *bu ixtlar* ular əzlidirining pəkət haywanlarəqə ohxax ikənlikini kəruxi üqün boləqan, dəp oylidim.

19 Qünki insan balilirining bexiəqə kelidiəqini haywanlarəqimu kelidu, ularning kəridiəqini ohxax bolidu. Ulardin aldinkisi kəndak əlgən bolsa, keyinkisimu xundak əlidu, ularda ohxaxla birlə nəpəs bardur. İnsanning haywanlardin heq artuqçiligi yok; qünki həmmə ix bimənilitur.

20 Ularning həmmisi bir jayəqə baridu; həmmisi topa-qangdin qıqқан, həmmisi topa-qangəqə kaytidu.■

21 Kim adəm balilirining rohi ni bilidu? U yukiriəqə qıqamdu, buni kim bilidu? Haywanlarning rohi, u yər tegigə quxəmdu, kim bilidu?

22 Xuning bilən mən insanning öz əjridin huzurlinixidin artuq ix yoktur, dəp kərdum; qünki mana, bu uning nesiwisidur; qünki uni əzidin keyin bolidiəqan ixtlarni kəruxkə kim elip kelidu?

4

Jəbir-zulumoşa qarax

¹ Andin mən kaytidin zehnimni yioqip kuyax astida daim boluwatқан barlıq zorluq-zumbulukni kərdüm; mana, ezilgənlərnin kəz yaxlıri! Ularoşa heq təsəlli bərgüqi yok idi; ularni əzgənlərnin küqlük yələnqüki bar idi, birak ezilgənlərgə heq təsəlli bərgüqi yok idi. □

² Xunga mən allıkaqan əlüp kətkən əlgüqilərnin tehi hayət boləqan tiriklərdin üstün dəp tərıplidim;

³ xundakla bu ikki hil kixilərdin bəhtliki tehi apiridə bolmioqan kixidur; qünki u kuyax astida qilinəqan yamanlıqlarnin heq kərüp bəqmioqan.

Rəqiblikning biməniliki

⁴ Andin mən barlıq əjir wə barlıq hizmətning utuklıridin xuni kərüp yəttimki, u insan-nin yekininin kərəlməslikidin bolidu. Bumu bimənilik wə Xamalni qoqlıoqandək ixtur.

⁵ Əhmək qol qoxturup, əz gəxini yəydu. ■

⁶ Japa qekip xamalni qoqlap oqumini toxkuzimən degəndin, qanggilini toxkuzup hatirjəmliktə bolux əladur. □

□ **4:1 «Ularini əzgənlərnin küqlük yələnqüki bar idi»** — baxқа birhil tərjimisi: «Ularini əzgüqilər tərəptə küq bar idi». ■ **4:5** Pənd. 6:10; 24:33 □ **4:6 «Japa qekip Xamalni qoqlap oqumini toxkuzimən degəndin, qanggilini toxkuzup hatirjəmliktə bolux əladur»** — 4-ayəttə mən-pəət-abruy izdəxning biməniliki kərsitilidu; 5-ayəttə «Hə-qnemə qılmaymən, paydisi yok» degən hırunluk pozitsiyini əyibləydu: 6-ayəttə bu ikki yolning otturidiki durus yolni kərsitilidu.

Aqkøzlükning türtkisidä ixläx

⁷ Män yänə zehnimni yioqip, quyax astidiki bir bimənilikni kərdum;

⁸ birsi yaloquz, tikəndək bolsimu, xundaqla nə oqli nə aka-ukisi bolmisimu — biraq uning japasining ahiri bolmaydu, uning kəzi bayliqlarəqa toymaydu. U: «Mən bundak japalik ixləp, jenimdin zadi kingə yaxxilik qaldurimən?» — degənni sorimaydu. Bumu bimənilik wə eqir japadin ibarəttur.□

Həmrahlik

⁹ Ikki birdin yaxxidur; qünki ikki bolsa əmgikidin yaxhi in'am alidu.

¹⁰ Yikilip kətsə, birsi həmrahini yələp kətüridu; biraq yaloquz hələttə yikilip kətsə, yeligüdək baxka birsi yok bolsa, bu kixining həlioqa way!

¹¹ Yənə, ikkisi billə yatsa, bir-birini illitidu; lekin birsi yaloquz yatsa qandak illitilsun?

¹² Yənə, biraw yaloquz bir adəmni yengiwaloqan bolsa, ikkisi uningəqa taqabil turalaydu; xuningdək üq kat aroqamqa asan üzülməs.

Inawətning bihudiliki

□ 4:8 «**Birsi yaloquz, tikəndək bolsimu, ...**» — ibraniy tilida «Birsi yaloquz, ikkinçisi (ikkinçi adəm) yok boləqan həlda bolsimu,...». «**U: «Mən bundak japalik ixləp, jenimdin zadi kingə yaxxilik qaldurimən?» — degənni sorimaydu**» — bəzi baxka tərjimilərdə: «U: «Mən zadi kim üçün japalik ixləp, öz jenimdin yaxxilikni qaldurimən?» — dəp ökünüdu» dəp okulidu.

¹³ Kəmbəoəl əmma aqıl yigit yənə nəsihətning ətiwarini qılmaydioğan kəri əhmək padixahtin yahxidur;

¹⁴ Qünki gərqə u bu padixahtning padixahtlikida kəmbəoəl bolup tuoquloğan bolsimu, u zindandin təhtkə olturuxka qikti. □

¹⁵ Mən quyax astidiki barliq tirikləarning axu ikkinqini, yəni *padixahtning* ornini baskuqini, xu yigitni qollaydioğanlikini kərdum.

¹⁶ Barliq həlq, yəni ularning aldida turoğan barliq puqralar sanaksiz bolsimu, birak ulardin keyinkilər yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimənilik wə xamalni qooqlioqandək ixtur. □

5

Nəsihət — baxqilaroqa ihlasmən kərünüxkə tirixixtin həzi bol

□ **4:14 «Gərqə u bu padixahtning padixahtlikida kəmbəoəl bolup tuoquloğan bolsimu,...»** — bu ayətning qaysi gəwdilik əhwalni kərsətkənliki hazır bizgə enik əməs. □ **4:16 «...yəni ularning aldida turoğan barliq puqralar»** — «ular» degən kim? Bəlkim birinçi «kəri» padixaht wə uningdin keyin təhtkə olturoğan yigitni kərsitixi mumkin. **«barliq puqralar sanaksiz bolsimu, birak ulardin keyinkilər yigittinmu razi bolmaydu»** — Sulayman məlum bir misal toqruluk səzləwatidu. Bu «kəri padixaht» Saul padixahtka, «yax yigit» Dawut padixahtka ohxitilidu; birak dəl ularning özini kərsətməydu (Dawut zindanda yatmioğan). Gəpning poskallisi xuki, yurtning pikri tayanqisizdur; ikkinçi padixaht pəqət bir məzgilla qarxi elindi, birak həlq tezla uningdin yüz örüp, uning təhpisini untup, uni qollimidi. Bu bir bimənilik!

¹ Hudaning öyigə baroqanda, awaylap yürgin; əhməklərqə qurbanlıqlarni sunux üqün əməs, bəlki anglap boysunux üqün yekinlaxkın; qünki əhməklər rəzillik kiliwatqini bilməydu. □

² Aozingni yeniklik bilən aqma; kənglüng Huda aldida birnemini eytixka aldirmisun; qünki Huda ərxlərdə, sən yər yüzididursən; xunga səzliring az bolsun.

³ Qünki ix kəp bolsa qüxmu kəp boləqandək, gəp kəp bolsa, əhməkning gepi bolup qalidu. □

⁴ Hudaqa kəsəm iqsəng, uni ada kilixni keqiktürmə; qünki U əhməklərdin huzur almaydu; xunga kəsimingni ada kiləyin. ■

⁵ Kəsəm iqip ada kilmiəqandin kərə, kəsəm iqməsliking tüzüktur. ■

⁶ Aozing teningni gunahning ihtiyariəqa qoyuwətmisun; pərixta aldida: «Hata səzləp saldim» demə; nemixka Huda gepingdin oqəzəplinip kolliring yasioqanni həlak kilidu? □

⁷ Qünki qüx kəp bolsa bimənilikmu kəp bolidu; gəp kəp bolsimu ohxaxtur; xunga, Hudadin kərkkin! ■

□ **5:1 «...əhməklərqə qurbanlıqlarni sunux üqün əməs, bəlki anglap boysunux üqün yekinlaxkın»** — bu nəsihətning mənisi qurbanlıqlar yahxi əməs, degənlik əməs, əlwəttə; pəkət qurbanlıqni əhməklərqə, bimənə sunmaslıq kerək, degənliktur.

□ **5:3 «... gəp kəp bolsa, əhməkning gepi bolup qalidu»** — bu səzlərdə kəzdə tutuləyini bəlkim əhməklərnin bihudə kəsəm iqidiəqanlıqı boluxi mumkin. ■ **5:4** Qəl. 30:3; Qan. 23:20

■ **5:5** Qan. 23:20, 21 □ **5:6 «pərixta aldida»** — qaysi pərixta? «Pərwərdigarning pərixtsi» boluxi kerək. İbraniy tilida «əlqi» wə «pərixta» degənlər bir söz bilənla ipadilinidu. Kaşin həm pərixta Hudaning «əlqi»sidur («Mal.» 2:7ni kəring). ■ **5:7**

Pənd. 10:19

Nəpisi yaman mənəpdarlar

8 Sən namratlarning ezilgənlikini yaki yərlik mənəpdarlarning hək-adalətni zorawanlarqə qayrip qoyqanlığını kərsəng, bu ixlardın həyran qalma; qünki mənəpəddardın yukiri yənə birsi kəzliməktə; wə ulardınmu yukirisimu bardur. □

9 Birəq nemila bolmisun yər-tupraq həmmə adəmgə paydiliqtur; hətta padixahning özimu yər-tupraqqa tayinidu. □

Pul

10 Kümüxkə amraq kümüxkə qanmas, bayliqlarqə amraq öz kirimigə qanmas; bumu biməniliktur.

11 Mal-mülük kəpəysə, ularni yegüqilərmu kəpiyidu; mal igisigə ularni kəzləp, ulardın huzur elixtin baxqa nemə paydisi bolsun?

□ 5:8 «Sən namratlarning ezilgənlikini ... kərsəng, bu ixlardın həyran qalma;» — Sulayman padixah əzi adil padixah bolqini bilən, uning təwəndiki qatlammu-qatlam yərlik mənəpəddarlarning qiriklixixini tizginliyəlix qəkliltur.

□ 5:9 «Birəq nemila bolmisun yər-tupraq həmmə adəmgə paydiliqtur; hətta padixahning özimu yər-tupraqqa tayinidu» — ibraniy tilida bu ayətni qüxinix təs. Bizningqə Sulayman adəmnin diqqitini həkümətnin qiriklixip kətkənlikigə əməs, bəlki əng muhəmiqə, yəni Hudaning yaxhilik (tupraqtiki ziraətlər arqilik bolqan yaxhilik)qə qaratmaqci. Baxqa birhil tərijimisi: «Birəq omumən kilip eytqanda, əzi teriqqilik kilidioqan padixah zeminoqə paydiliqtur». Bu tərijiminin mənisi: «Zeminni baxquridioqan birsi bolsa (bolupmu padixah əzi teriqqilikni qüxənsə), bu bəribir həkümətsizliktin, qalaymıqanqiliktin, həkimiyyətsizliktin yaxhi» degəndək. Oqurmənlər baxqa tərijimilərnimu uqritixi mumkin.

12 Az yesun, көp yesun, әmgәkqining uykusi tatlıktur; birәk bayning toklukı uni uhlatmas. □

Baylıqlarоға baоlık yәнә bir bimәnilik

13 Mән kuyax astida zor bir külpәtni көrdüm — u bolsimu, igisi өзigә ziyān yәtküzidioqan baylıqlarni toplaxtur;

14 xuningdәk, uning baylıqliri balayı'apәt түpәylidin yokilixidin ibarәttur. Undaq adәmning bir oqlı bolsa, *oqlining* kolioqа qaldurodәk heqnemisi yok bolıdu.

15 U apisining korsikidin yalingaq qıkip, kәtkәndimu yalingaq peti ketıdu; u özining japalık әmgikidin kolioqа aloqudәk heqnemini epkәtәlmәydu. ■

16 Mana bumu eoqır әlәmlik ix; qünki u qandaq kәlgән bolsa, yәнә xundaq ketıdu; әmdi uning xamalоға erixix üqün әmgәk қilоqinining nemә paydisi?

17 Uning barlık күnliridә yәp-iqkini qarangoqulukta bolup, oqәxlıki, kesәllıki wә hapılıkı көp bolıdu.

Әmgәkning mewisidin huzur elix

18 Mana nemining yaramlık wә güzәl ikәнlikini көrdüm — u bolsimu, insanning Huda uningоға tәkdım қilоqan әmrining hәrbir күnliridә yeyix,

□ 5:12 «...birәk bayning toklukı uni uhlatmas» — «bayning toklukı» bәlkim ikki bislik sөz bolup: (1) uning baylıqidin әnsirәxliri; (2) ziyadә көp tamak yәp, hәzim bolmaslıkını көrsitixi mumkin. ■ 5:15 Zәb. 49:17-20

iqix wə kuyax astidiki barlıq mehñitidin huzur elixtur; qünki bu uning nesiwisidur. ■

¹⁹ Huda hər birisini baylıqlarğa, mal-dunyağa igə boluxka, xuningdək ulardin yeyixkə, öz rizkını qobul qilixka, öz əmgikidin huzur elixka muyəssər qiloqan bolsa — mana bular Hudaning sowoqitidur.

²⁰ Qünki u əmridiki tez ətidioqan künliri üstidə kəp oylanmaydu; qünki Huda uni kənglining xadliqi bilən bənd qilidu.

6

Həmmə adəm həyatning ləzzitini tetiyamaydu

¹ Kuyax astida bir yaman ixni kərdum; u ix adəmlər arisida kəp kərülidu —

² Huda birsigə baylıqlar, mal-dunya wə izzət-hərmət təksim qildi, xuning bilən uning öz kəngli halioqinidin həqnərsisi kəm bolmidi; birək Huda uningğa bulardin huzur elixka muyəssər qilmidi, bəlki yat bir adəm ulardin huzur alidu; mana bu bimənilik wə eoqir azabtur.

³ Birsı yüz bala kərüp kəp yil yaxixi mumkin; birək uning yil-künliri xunqilik kəp bolsimu, uning jeni bəhtni kərmisə, hətta gərnı kərmigən bolsimu, tuqulup qaqrıp kətkən bowaq uningdin əwzəldur dəymən. □

■ 5:18 Top. 2:10, 24; 3:12, 22; 9:7; 11:9 □ 6:3 «**hətta gərnı kərmigən bolsimu,...**» — demək, u ölməydu. Baxka birhil tərjimisi: «wə yaki dəpnə qilinmioqan bolsa,....»

4 Qünki qaqrıoğan bala bimənilik bilən kelidu, qarangoşulukta ketidu, qarangoşuluk uning ismini qaplaydu;

5 U künnimu kərmigən, bilmigən; birak heq bolmioğanda u birinçisigə nisbətən aram tapqandır.■

6 Bərək, həlikı kixi hətta ikki həssə ming yil yaxioğan bolsimu, birak bəhtni kərmisə, əhwali ohxaxtur — hər bir kixi ohxax bir jayoğa baridu əməsmu?

Jawabsız soallar

7 Adəmning tartқан barlıq japası öz aqzi üqündür; birak uning ixtihasi hərgiz qanmaydu.

8 Xundakta dana kixining əhməktin nemə artuqçılıkı bolsun? Namrat kixi baxkılar aldida qandak mengixni bilgən bolsimu, uning nemə paydisi bolsun?

9 Kəzning kəruxi arzu-həwəsning uyan-buyan yüruxidin əwzəldur. Bundak qılıxmu bimənilik wə xamalni qoşliqandək ixtur.

10 Ətüp kətkən ixlarning bolsa allıqaqan nami bekitilip ataloğan; insanning nemə ikənlikimu ayan boloğan; xunga insanning özidin kudrətlik

■ 6:5 Ayup 3:16; Zəb. 58:7-8

boluquçi bilən qarxilixixioğa bolmaydu.□

¹¹ Qünki gəp qanqə kəp bolsa, bimənilik xunqə kəp bolidu; buning insanoğa nemə paydisi? □

¹² Qünki insanning ömridə, yəni uning sayidək tezla ətidoğan mənisi ömridiki barlıq künliridə uningoğa nemining paydilik ikənlikini kim bil-sun? Qünki insanoğa u kətkəndin keyin kuyax astida nemə ixning bolidioğanlıqini kim dəp berəlisun?■

7

Yənə birqanqə hekmät wə pakitlar — pakit-laroğa yüzlinix kerək!

¹ Yahxi nam-abroy kimmətlik tutiyadin əwzəl; adəmning ölūx küni tuoqulux künidin əwzəldur.■

² Matəm tutux öyigə berix ziyapət-toy öyigə berixtin əwzəl; qünki axu yərdə insanning aqiwiti ayan qilinidu; tirik boləoğanlar buni kəngligə püküxi kerək.■

□ **6:10 «Ötöp kətkən ixlarning ... allıqanqan nami bek-itolip ataloğan»** — mənisi hər bir ix aldın'ala Huda tərripidin bekitilgən bolsa kerək. **«Insanning nemə ikənlikimu ayan boləoğan»** — baxqə birhil tərjimisi: «Insanning nemə ikənlikimu bilingən (demək, Huda tərripidin)» (xunga uning bilən qarxilixix bihudiliktur). Biraq ayətni insanning ajiz bəndə ikənlikini təkitleydu, dəp qaraymiz. □ **6:11 «Qünki gəp qanqə kəp bolsa,..»** — muxu yərdə «gəp» insanning Huda bilən qarxilixidioğan gəplirini kərsətsə kerək. Baxqə birhil tərjimisi: «qünki bihudilikni kəpəytidoğan ixlar kəptur...» ■ **6:12 Top. 8:7; Zəb. 144:4; Yağ. 4:13, 14** ■ **7:1 Pənd. 22:1** ■ **7:2 Yh. 11:31**

³ Oǵexlik külkidin əwzəldur; qünki qirayning pərixanlığı bilən kəlb yahxilinidu.

⁴ Dana kixining kəlbı matəm tutux öyidə, biraq əhməkning kəlbı tamaxining öyididur.

⁵ Əhməklərning nahxisini angliqandın kərə, dana kixining tənbihini angliqin; ■

⁶ Qünki əhməkning külkisi qazan astidiki yantaklarınq paraslıxidək, halas; bumu biməniliktur. □ ■

Insanning qolidin kelidioqini qəkliktur

⁷ Jəbir-zulum dana adəmni nadanoqa aylan-duridu,

Para bolsa kəlbni həlak qilidu. □

⁸ İxning ayioqi bexidin əwzəl;

Səwr-təkətlik roh təkəbbur rohtin əwzəldur.

⁹ Rohingda hapa boluxqa aldirima;

Qünki hapilik əhməklərning baqrida qonup yatidu.

¹⁰ «Nemixqa burunqi künlər həzirqi künlərdin əwzəl?» — demə; qünki sening bundaq sorioqining danalıqtin əməs.

Danalıqning əwzəlliki

■ 7:5 Pənd. 13:18; 15:31, 32 □ 7:6 «qazan astidiki yantaklarınq paraslıxidək...» — yantakning köygən qaoqdiki awazi küqlük, biraq təpti intayin qışqa. ■ 7:6 Zəb. 58:9

□ 7:7 «Jəbir-zulum dana adəmni nadanoqa aylan-duridu,...» — jəbir-zulum yürgüzgən dana kixi özini aq-qarını pərk etəlməydiqan nadan qilidu. Baxqa birhil tərijimisi: «Jəbir-zulum yürgüzgüqi dana kixini sarang qilidu, para bolsa uni təlwə qilidu».

11 Danalıq mirasqa ohxax yahxi ix, kuyax nuri kergüqilergä paydiliktur.

12 Qünki danalıq pul panah bolıandäk, panah bolidu; birak danalıqning äwzälliki xuki, u öz igilirini hayatqa erixtüridu.

13 Hudaning kılıanlirini oylap kör; qünki U ägri kılıanni kim tüz kılalisun?

14 Awat künidä huzur al; wä yaman künidimu xuni oylap kör: — Huda ularning birini, xundakla yänä birinimu täng yaratqandur; xuning bilän insan özi kätkendin keyin bolidioan ixlarni bilip yetälmäydu.

«Kuyax astidiki» danalıq

15 Män buning hämmisini bimänä künlirimdä körüp yättim; häkkaniy bir adämning öz häkkaniylikı bilän yokilip kätkenlikini kördüm, xuningdäk rəzil bir adämning öz rəzilliki bilän ömrini uzaratkanlikini kördüm.

16 Özüngni döp hädiddin ziyadä häkkaniy bolma; wä özüngni döp hädiddin ziyadä dana bolma; sən öz-özüngni alakzadä

qilmakqimusən? □

17 Özüngni dəp həddidin ziyadə rəzil bolma, yaki əhmək bolma; öz əjiling toxmay turup əlməkqimusən? □

18 Xunga, bu *agahni* qing tut, xuningdin u *agahnimu* kolungdin bərmigining yahxi; qünki Hudadin kərkiđioqan kixi hər ikkisi bilən

□ **7:16 «Özüngni dəp həddidin ziyadə həkkanıy bolma; wə özüngni dəp həddidin ziyadə dana bolma;...»** — Sulaymanning muxu gepidin heqkim: «Həkkanıylikning «artuq», «həddidin ziyadə» dəyđioqan dərjisi bolidu» dəp oylimisa kerək. Həkkanıylik degən həkkanıyliktur. Bu yərdə gəp həjwiylik, kinayilik bilən eytiloqan. Həlkilik söz «özüngni dəp» — demək, həkkanıy bolmaqçı boloqan bu kixining məqsiti Hudani tonux əməs, pəkət Hudaning bərikitigila erixix degəndin ibarət, halas; 15-ayəttə deyilgən əhwaloqa qaridoqanda, həkkanıy wə dana adəmlərnu pexkəllikkə uqrixixi mumkin. Undađ əhwalda ular agahlandurulmisa, «Nemixka bu külpətlər beximoqa qüxti» dəp «aləqzadə bolup ketixi» mumkin. Baxka birhil tərjimisi wə qüxənqisi: «Özüngni həddidin ziyadə həkkanıy kərsətmə; wə özüngni həddidin ziyadə dana kərsətmə. Əz-özüngni həlak qilmakqimusən?». Yənə baxka birnəqqə hil qüxənqisimu bar. □ **7:17 «Özüngni dəp həddidin ziyadə rəzil bolma, yaki əhmək bolma;...»** — heqkim Sulaymanning bu gepining mənisini: «Rəzillikning «normal» yaki ««əqilgə siqıdu» dəyđioqan dərjisi bar» dəp oylimisa kerək. Bu gəp bəlkim allıkaqan rəzillixip kətkən adəmlərgə qaritip kinayilik bilən eytiloqan boluxi mumkin. 15-ayəttiki: «Rəzillik paydılik boluxi mumkin, rəzillikimni kəpəytmən» degəngə qarita, Sulayman bu agahni koxup eytidu. Rəzil adəmlər bəribir əlidu; birak rəzil adəmlər bundađ kinayilik gəpni qobul qilsa, heq bolmidoqanda xu yol bilən ularning bexioqa qüxidoqan jaza tehimu awup kətməydu. Yənə baxka birnəqqə hil qüxənqisimu bar.

utukluk bolidu.□

Adamlar gunahkar boloaqqa, danalik nahayiti zörürdur

¹⁹ Danalik dana kixini bir xəhərnı baxkurıdıoan on həkümrandın ziyadə küqlük kılıdu.

²⁰ Bərhək, yər yüzidə daim mehribanlık yürgüzıdıoan, gunah sadır kılmaydıoan həkkanıy adəm yoktur.■

²¹ Yənə, həkłərnıng həmmıla gəp-səzlırıgə anqə dıkkət kılıp kətmə; bolmısa, öz hızmətkarınğnıng sanga lənət okıuoanlıkını anğlap kəlıxıng mumkın.

²² Qünki kənglündə, özüngnıngmu xuningəa ohxax baxkılarəa kəp kətim lənət kıləanlıkıngnı obdan bılısən.

İnsanning danalıqınının qəklıklıkı

²³ Bularnıng həmmısını danalik bılən sınap baktım; mən: «Dana bolımən» desəmmu, əmma u məndın yırak ıdı.

²⁴ Barlık yüz bərgən ıxlar bolsa əklımızdın yırak, xuningdək ıntayın sırlıktur; kım unı ızdəp bılıp yetəlısun?□

□ **7:18 «...hər ikkısı bılən utukluk bolıdu»** — demək, Hudadın kərkıdıoan adəm Sulaymannıng yukırıkı 16-17-ayəttıkı ikkı ağahlandıruхі bılən azduruxtın kutulıdu. Yənə baxka bırnəqqə hıl qüxənqısımu bar. ■ **7:20** 1Pad. 8:46, 47; 2Tar. 6:36; Pənd. 20:9; 1Yuhə. 1:8 □ **7:24 «ıntayın sırlık»** — ıbranıy tılıda «qongkur, qongkur» dəp ıpadılınu.

25 Mən qın kenglümdin danalıq wə əqliy bilimni bilixkə, sürüxtürüxkə wə izdəxkə, xundakla rəzillikning əhməqlikını, əhməqlikning təwilik ikənlikini bilip yetixkə zəhnimni yioqdim. ■

26 Xuning bilən kengli tor wə kıltaq, kolliri asarət bolıqan ayalning ölümdin aqqıq ikənlikini baykıdim; Hudani hursən kılidioqan kixi uningdin özini kaquridu, biraq gunahkar adəm uningıqa tutulup qalidu. ■

27 Bu baykıoqanlirimıqa kara, — dıydu hekmät toplioquı — pakıtlarni bir-birigə baqlap selixturup, əkil izdidim;

28 mening qəlbim uni yənıla izdiməktə, biraq tehi tapalmidim! — Ming kixi arisida bir durus ərkəkni taptim — biraq xu ming kixi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. □

29 Mana kərgin, mening baykıoqanlirim pəkət muxu birla — Huda adəmni əsli durus yaratqan; biraq adəmlər bolsa nuroqunlioqan hiylə-mikirləрни izdəydu.

■ 7:25 Top. 1:17; 2:12 ■ 7:26 Pənd. 5:3; 6:24-35; 7:6-27; 22:14

□ 7:28 «Ming kixi arisida bir durus ərkəkni taptim — biraq xu ming kixi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim» — bu bayan bizgə Sulaymanning özining keyinki hayatining qandak bolidioqanliki toqruluk həwər bilən təminləydu. Uning kız-ayallar toqruluk bolıqan həwiri nədin kəlgən? U qandaqtu «ming ayal» bilən tonuxqanmu? Təwrattiki «Padixahlar» kısmidin bilimizki, uning nuroqunlioqan ayal-kenizəkli bar idi wə ularning təsiri bilən ahirida Hudaning yolidin yiraqlixip, butpərəslikkə aldinip kətkənidi.

8

Birnəqqə nəsihətlər

¹ Kim dana kixigə təng kelələydu? Kim ixlarni qüxəndürüxni bilidu? Kixining danalıki qirayini nurluk kılıdu, yüzining sürini yorutidu.

² Padixahning pərmanioğa kulak selixingni dəwət kilimən; bolupmu Huda aldida iqkən kəsəm tüpəylidin xundak kılöjin. □ ■

³ Uning aldidin qikiş ketixkə aldirima; yaman bir dəwani kollaxta qing turma; qünki padixah nemini halisa xuni kılıdu. □

⁴ Qünki padixahning sözi hokuktur; kim uningöğa: «Əzliri nemə kılila?» — deyəlisun?

⁵ Kim *padixahning* pərmanini tutkan bolsa heq yamanlikni kərməydu; dana kixining kengli həm pəytni həm yolni pəmliyələydu. ■

⁶⁻⁷ Qünki hər bir ix-arzuning pəyti wə yoli bar; insan keyinki ixlarni bilmigəqkə, uning dərd-əlimi özini kattik basidu. Kim uningöğa kəndak bolidioğanlikini eytalısun? ■

⁸ Heqkim öz rohiöğa igə bolalmas, yəni heqkimning öz rohinı əzidə kaldurux hokuki

□ **8:2 «bolupmu Huda aldida iqkən kəsəm tüpəylidin xundak kılöjin»** — bu kəsəm padixahning Huda aldida iqkən kəsimi (adil, bitərəp bolux üqün) bolsa kerək; bəzi alimlar, kəsəm puqralarningki (padixahka sadik bolux üqün), dəp qaraydu. ■ **8:2** Pənd. 24:21 □ **8:3 «Uning padixahning aldidin qikiş ketixkə aldirima»** — bu söz bəkim padixahka qarxi qikiş, yaki uningdin razi bolmaslik toqurluk bir aghalandurux boluxi mumkin. «**yaman bir dəwani kollaxta qing turma**» — baxka birhil tərjimisi: «(padixahning) ixi sanga eoşir kəlsimu ada kılıxni keqiktürmə». ■ **8:5** Rim. 13:3 ■ **8:6-7** Top. 6:12

yoktur; heqkimning elux künini öz kolida tutux hokuki yoktur; xu jengdin keqixka ruhsät yoktur; rözillik rözillikkä berilgüqilærni kutkuzmas.■

Bæzi bihudə baxka ixlar

⁹ Bularning həmmisini kërüp qıktım, xundakla kuyax astida kılinoqan hər bir ixka, adəmnıng adəm üstigə hokuk tutkanlıkı bilən ularoqa ziyan yatküzidioqan muxu waqıtka kengül koydum.□

¹⁰ Xuningdək rözillærning dərpnə kılinoqanlıkıni kerdüm; ular əslidə mukəddəs jayqa kirip-qıkip yürətti; ular *mukəddəs jaydin* qıkipla, rözil ixlarnı kılinoqan xu xəhər iqidə mahtilidu tehi! Bumu bimənilitur!□

¹¹ Rözillik üstidin həküm tezdin bəja kəltürülmigəqkə, xunga insan balilirining kengli rözillikni yürgüzüxkə pütünləy berilip ketidu.

■ **8:8** Ayup 14:5; Zəb. 39:5-6 □ **8:9** «**Bularning həmmisini kërüp qıktım,... ularoqa ziyan yatküzidioqan muxu waqıtka kengül koydum**» — bu ayətnıng baxka birnəqqə hil tərjimisi: «Bularning həmmisini kërüp qıktım, xundakla kuyax astida kılinoqan hər bir ixka kengül koydum; adəmnıng adəm üstigə hokuk tutuxining özigə ziyan yatküzidioqan waqıtı bar» yaki «Bularning həmmisini kërüp qıktım, xundakla kuyax astida kılinoqan hər bir ixka kengül koydum; adəmnıng adəm üstigə hokuk tutuxining ularoqa (baxka adəmlərgə) ziyan yatküzidioqan waqıtı bar». □ **8:10** «**...xu xəhər iqidə mahtilidu**» — bəzi kədimki keqürülmiliridə: «mahtilidu» degənnıng ornida «untulidu» degən söz tepilidu. Biz aloqan nusha aldi-kəyni səzlərgə baqlıqku dəymiz.

12 Gunahkar yüz ketim rəzillik kılıp, künlirini uzartsimu, Hudadin kərki dioqlar nıng əhwali ulardin yahxi bolıdu dəp bilimən; qünki ular uning aldıda kərki du. □ ■

13 Birak rəzillərning əhwali yahxi bolmaydu, uning künliri sayidək tezla ötüp, künliri uzartilmaydu, qünki u Huda aldıda kərkmaydu. □

14 Yər yüzidə yürgüzülgən bir bimənilik bar; bexioqa rəzillərning kılıqini boyiqə kün qüxidioqlan həkkəniy adəmlər bar; bexioqa həkkəniy adəmlərning kılıqini boyiqə yaxxilik qüxidioqlan rəzil adəmlərnu bar. Mən bu ixnimu bimənilik dedim.

15 Xunga mən tamaxini tərıplıdım; qünki insan üqün kuyax astıda yeyix, iqix wə huzur elixtin yahxi ix yoktur; xundak kılıp uning əmgikidin bolqlan mewə Huda təkdım kılıqlan kuyax astıdiki əmrining barlık künliridə özıgə həmrəh bolıdu. ■

16-17 Kənglümni danalıqni wə yər yüzidə kılınoqlan ixlarnı bilip yetix üqün koyoqlanda, xundakla Huda kılıqlan barlık ixlarnı kərginımdə xuni baykıdım: — İnsan hətta keqə-kündüz kəzlırigə uykuni kərsətmisimu, kuyax astıdiki barlık ixni bilip yetəlməydu; u uni qüxinixkə qanqə intilsə, u xunqə bilip yetəlməydu. Hətta

□ **8:12 «Gunahkar ... künlirini uzartsimu»** — bəzi gunahkar məlum jəhəttin eytkanda, puli yaki baxka amalioqa tayinip, «künlirini uzartıdu». Bu əhwal waqitlik, əlwəttə. ■ **8:12** Zəb. 37:7-12, 18-20; Pənd. 1:33; Yəx. 3:10 □ **8:13 «...uning künliri sayidək tezla ötüp, künliri uzartilmaydu»** — yənə birhil tərjimisi: «...u künlərni sayini uzartkandək uzartmaydu». ■ **8:15** Top. 2:24; 3:12, 22; 5:18; 9:7

dana kixi «Buni bilip yəttim» desimu, əməliyəttə u uni bilip yətməydu. □

9

Huda bizgə dostmu, düxmənmu? — əlümgə yüzlinix

¹ Mən xularning həmmisini eniklax üqün kəngül qoydum; xuni baykıdimki, məyli həkkanıy kixi yaki dana kixi bolsun, xundakla ularning barlıq kılolanlıri Hudaning kolididur, dəp baykıdim; insan əzigə muhəbbət yaki nəprətning kelidolanlıkını heq bilməydu. Uning aldida hərəkəndə ix boluxi mumkin. □

² Həmmə adəmgə ohxax ixlar ohxax peti kelidu; həkkanıy wə rəzil kixigə, mehrıban kixigə, pak wə napak, qurbanlıq kıloluqi wə qurbanlıq kılmioluqioqımu ohxax kismət bolidu; yahxi adəmgə kəndə bolsa, gunahkarə qundak bolidu; kəsəm iqküqigə wə kəsəm iqixtin kərkkuqioqımu ohxax bolidu. ■

□ **8:16-17 «kənglümni danalıqni wə yər yüzidə kılinoqan ixlarni bilip yetix üqün qoyənda... əməliyəttə u uni bilip yətməydu»** — oqurmənlər bu ikki ayətning birnəqə baxqa hil tərjimilirini uqritixi mumkin. □ **9:1 «...insan əzigə muhəbbət yaki nəprətning kelidolanlıkını heq bilməydu»** — demək, «Huda uni səyidu yaki uningə nəprətinidu? Heq insan bilməydu». Bəzi alimlar: «insan əzidə (bolupmu eqir künlər bexioqə qüxkəndə) nemining bolidolanlıqı, yaki muhəbbət yaki nəprətning bolidolanlıkını bilməydu» dəp xərh beridu. ■ **9:2** Zəb. 73:12-14

³ Mana həmmigə ohxaxla bu ixning kelidioqanlıki quyax astidiki ixlar arisida külpətlük ixtur; uning üstigə, insan balilirining kəngülliri yamanlıqqa toloqan, pütün həyatida kənglidə təwilik turidu; andin ular ölgənlərgə qoxulidu.

⁴ Qünki tiriklərgə qoxuloqan kixi üqün bolsa ümid bar; qünki, tirik it ölgən xirdin əla.

⁵ Tiriklər bolsa əzlrining əlidioqanlıqini bilidu; birak ölgənlər bolsa heqnemini bilməydu; ularning heq in'ami yənə bolmaydu; ular hətta adəmnin esidin kətürölüp ketidu, qayta kəlməydu.

⁶ Ularning muhəbbiti, nəpriti wə həsəthorlukimu allıqan yokaqan; quyax astida kilioqan ixlarning heqkaysisidin ularning mənggügə qayta nesiwisi yoqtur.

Əlümgə yüzləngəndə kılqılı bolidioqan əməliy ixlar

⁷ Barqin, neningni huxallik bilən yəp, xarabingni huxhuyluk bilən iqqin; qünki Huda allıqan mundak kılixingdin razi bolqan.

⁸ Kiyim-keqəkliring hərdaim ap'ak bolsun, huxbuy may bexingdin kətmisun. □

⁹ Huda sanga quyax astida təksim kılqan bimənə əmrüingning barlik künliridə, yəni biməniliktə ətküzgən barlik künliringdə, səyümlük ayaling bilən billə həyattin huzur aloqin; qünki bu sening həyatingdiki nesiwəng

□ **9:8 «Kiyim-keqəkliring hərdaim ap'ak bolsun»** — demək, kiyim-keqəkliring hərdaim pakiz bolsun.

wə kuyax astidiki barlık tartқан japayingning əjridur.

¹⁰ Kəlung tutқanni barlık küqüng bilən kəloın; qünki sən baridiqan təhtisarada heq hizmät, məksät-pılan, bilim yaki hekmät bolmaydu.

Danalik wə tasadipiylik

¹¹ Mən zehnimni yitip, kuyax astida kərdumki, musabikidə qəlibə yəltapanqə bolmas, ya jəngdə qəlibə palwanqə bolmas, ya nan dana kixigə kəlməs, ya baylıklar yorutulqanlarqə kəlməs, ya iltipat bilimliklərgə bolmas — qünki pəyt wə tasadipiylik ularning həmmisigə kelidu.

¹² Bərheq, insanmu öz waqti-saitini bilməydu; beliklar rəhimsiz torqə elinqandək, kuxlar tapan-tuzakқа ilinqandək, bularqə ohxax insan baliliri yaman bir kündə tuzakқа ilinidu, tuzak bexiqə qüxidu.

Danalikning ətiwarlanmasliki

¹³ Mən yənə kuyax astida danalikning bu misalini kərdum, u meni qongqur təsirləndürdi;

¹⁴ Kiqik bir xəhər bar idi; uningqə qarxi büyük bir padixah qikip, uni kərxap, uningqə hujum kilidiqan yooqan potəyləni kurdi.

¹⁵ Birak xəhərdin namrat bir dana kixi tepilip qaldi; u uni öz danaliki bilən kutuldurdi;

birak keyin, heqkim bu namrat kixini esigə kältürmidi. □

¹⁶ Xuning bilən mən: «Danalix küq-қudrəttin əwzəl» — dedim; birak xu namrat kixining danalixi keyin kəzgə ilinmaydu, uning səzliri anglanmaydu. ■

Danalix, əhməqlik, gunah, təlwilik

¹⁷ Dana kixining jimjitlikta eytkan səzliri əhməklər üstidin həkuk sürgüqining warkiraxliridin enik anglinar.

¹⁸ Danalix urux қoralliridin əwzəldur; birak bir gunahkar zor yaxlilikni halak қilidu.

10

Əkil beridioqan bəzi hekmətlər

¹ Huddi əlük qiwınlər əttarning ətirini sesitiwetidioqandək, azraqқinə əhməqlik tarazida danalix wə izzət-hərməttinmu eqir tohtaydu.

² Danalixning kəngli ongoqa mayil, əhməқningki soləq. □

³ Əhməқ kixi hətta yolda mengiwatқandimu, uning əқli kəm boləqaqқа, u əhməқ ikənlikini həmmigə ayan қilidu.

□ **9:15** «...dana kixi tepilip қaldi; u uni öz danalixi bilən қutuldurdi; ... keyin, heqkim bu namrat kixini esigə kältürmidi» — Elixə pəyoqəmbər bilən Yəramiya pəyoqəmbər bununəqə obdan misal bolidu («2Pad.» 6-8-bablar, «Yər.» 27:12ni kərüng. ■ **9:16** Pənd. 21:22; 24:5; Top. 7:19 □ **10:2** «Danalixning kəngli ongoqa mayil» — қoralni tutup, əzini қoқdax təripidur.

⁴ Həkümdarning sanga aqqıki kəlsə, ornungdin istepa bərmə; çünki tinq-səwriqanlıq hata-səwənliktin boləqan zor həpilikni tinqitidu.

⁵ Quyax astida yaman bir ixni kərdumki, u həkümdardın qıqqan bir hata ixtur —

⁶ əhməklər yukiri mənseptə, xuning bilən təng baylar pəs orunda olturidu; □

⁷ mən kullarning atqa mingənlikini, əmirləarning kullardək piyadə mangoqanlıqini kərdum. □

Turmuxta uqraydioqan hətərlərgə danalığ kerək

⁸ Orini kolioqan kixi uningəya yikilixi mumkin; tamni buzoqan kixini yilan qeqixi mumkin; □ ■

⁹ taxlarni yetkigən kixi tax tərpidin yarilinixi mumkin; otun yaridioqan kixi həwpkə uqraydu.

¹⁰ Palta gal bolsa, birsi tiqini bilimisə, paltini küqəp qepixka toqra kelidu; birak danalığ adəmni utuq-muwəppəkiyətkə erixtüridu.

¹¹ Yilan oynitilməy turup, yilanqini qaqsa, yilan-qioqə nemə payda? □

Danixmənlər wə əhməqləarning ix-səzliri

¹² Dana kixining səzliri xəpkətliktur; birak əhməkning ləwliri əzini yutidu.

□ **10:6 «əhməklər»** — ibraniy tilida «əhməklik» dəp elinoqan.

□ **10:7 «mən kullarning atqa mingənlikini... kərdum»** — Pələstində kona zamanlarda atqa minix pəkət abroyluq kixilərgila mənəsup idi. □ **10:8 «tamni buzoqan kixi...»** — yaki «qitni buzoqan kixi...». ■ **10:8** Pənd. 26:27 □ **10:11 «yilanqini qaqsa,...»** — nəy qelip yilanni oynatquqi adəm. «yilanqini qaqsa,...» — yaki «həqni qaqsa...».

13 Sözlirining bexi əhməklik, ayioıı rəzil təlwiliktur;

14 əmma əhmək yənila gəpni kəpəytidu. Biraq heqkim kəlgüsini bilməydu; uningdin keyinki ixlarni kim uningəa eytalisun?

15 Əhməklər japasi bilən əzlrini upritidu; qünki ular hətta xəhərgə baridioqan yolnimu bilməydu.

Əhmək həkümdarlarning qataqliri

16 I zemin, padixahing bala bolsa, əmiriliring səhərdə ziyapət ötküzsə, həlingəa way!■

17 I zemin, padixahing mətiwəarning oqlı bolsa wə əmiriliring kəyp üqün əməs, bəlki özini qıwwətləx üqün muwapıq waqtida ziyapət ötküzsə, bu sening bəhting!□

Yəna həkmətlər

18 Hırunluktin əyning torusi oqlay dəp kalidu; qollarning boxlukıdin əydin yamoqlur etidu.

19 Ziyapət külkə üqün təyyarlınar, xarab həyatni hux kılar; lekin pul həmmə ixni həl kılar!

20 Padixahqa lənət kıлма, hətta oyungdimu tillima; həjrandimu baylarni tillima; qünki

■ **10:16** Yəx. 3:3, 4; Həox. 13:11; Am. 6:4 □ **10:17** «...**özini qıwwətləx üqün muwapıq waqtida ziyapət ötküzsə,...**» — yaki, «...**özini tutup muwapıq waqtida ziyapət ötküzsə,...**». «...**wə əmiriliring kəyp üqün əməs... ziyapət ötküzsə, bu sening bəhting!**» — baxqa birhil tərjimisi: «...wə əmiriliring məst bolux üqün əməs, bəlki salmaqlik bilən öz waqtida ziyapət ötküzsə, bu sening bəhting!».

asmandiki bir qux awazingni taritidu, bir kanat igisi bu ixni ayan kilidu.■

11

Birnəqqə əməliy nəsihət

¹ Nanliringni sularoqa əwət; kəp künlərdin keyin uni qaytidin tapisən.□

² Bir ülüxnü yəttə kixigə, səkkizigimu bərgin; qünki yər yüzidə nemə yamanlik bolidioqanlikini bilməysən.□ ■

³ Bulutlar yamoquroqa toloqan bolsa, əzlrini zemin üstigə boxitidu; dərəh ximal tərəpkə ərülsə, yaki jənub tərəpkə ərülsə, qaysi tərəpkə quxxkən bolsa, xu yərdə qalidu.

⁴ Xamalni kəzitidioqanlar teriqqilik qilmaydu; bulutlaroqa qaraydioqanlar orma ormaydu.

⁵ Sən xamalning yolini bilmiginingdək yaki boyida barning hamilisining ustihanlirining

■ 10:20 Mıs. 22:28 □ 11:1 «Nanliringni sularoqa əwət... uni qaytidin tapisən» — bu ayət bəlkim dengiz sodisini kərsitixi mumkin; təwəkkülqiling qanqə qong bolsa, paydisimu xunqə kəp bolidu; gəpning yənə hərhil kəqmə məniliri boluxi mumkin. Baxqa birhil tərjimisi: «Neningni sular (dengizlar) üstigə taxla». □ 11:2 «Bir ülüxnü yəttə kixigə, səkkizigimu bərgin; qünki yər yüzidə nemə yamanlik bolidioqanlikini bilməysən» — bəzi alimlar, bu ayətmu soda-tijarətni kərsitidu, dəp qaraydu. Xuningdək uning birnəqqə kəqmə mənilirimu bolsa kerək. ■ 11:2 2Kor. 9:10

baliyatquda qandak esidioqanlikini bilmigin-
ingdäk, sän hämmiäni yasioquı Hudaning
kiloqinini bilmäysän. □ ■

⁶ Sähärdä urukungni terioqin, kəqtimu qolungni
ixtin qaldurma; qünki nemä ixning, u yaki
bu ixning paydilik bolidioqanlikini wə yaki
hər ikkisining ohxaxla yahxi bolidioqanlikini
bilmäysän.

*Hayat künlirini ätiwarlax keräk, ihlasmän
boluxi keräk!*

⁷ Nur xerin bolidu, aptapni kərüxmu huzurluq
ixtur.

⁸ Xunga birsi kəp yil yaxioqan bolsa, bularn-
ing hämmisidin huzur alsun. Halbuki, u
yənə karangoquluk künlirini esidə tutsun, qünki
ular kəp bolidu; kəlgüsidiki ixlarning hämmisi
biməniliktur!

⁹ Yaxliqingdin huzur al, i yigit; yaxliqing
künliridə kənglüng özüggə huxallikni
yətküzgəy; kənglüng halioqini boyiqə wə
kəzliring kərgini boyiqə yürgin; birak xuni
bilginki, bularning hämmisi üqün Huda seni
soraqqa tartidu.

¹⁰ Əmdi kənglüngdin oqəxlikni elip taxla, ten-
ingdin yamanlikni neri qil; qünki balilik wə
yaxliqmu biməniliktur.

□ **11:5 «xamalning yoli...»** — ibraniy tilida «xamal» wə «roh»
bir sez bolup, Sulayman muxu ayəttə hamilining baliyatquda
apiridə bolidioqanliqi, esidioqanliqining hämmisi Hudaning Rohı
arkilik bolidioqanlikini puritip kərsitidu (Injil, «Yuh.» 3:1-8nimu
kəring). ■ **11:5** Yh. 3:8

12

Sözning dawami

¹ Əmdi yaman künlər bexingöa qüxmigüqə, xundakla sən: «Bulardin heq huzurum yoktur» degən yillar yekinlaxmioquqə yaxliqingda Yaratquqingni esingdə qing tut;

² kuyax, yorukluk, ay wə yultuzlar karangoqulixip, yamoqurdin keyin bulutlar kaytip kəlmigüqə uni esingdə tutkin. □

³ Xu küni «öyning kəzətqiliri» titrəp ketidu; palwanlar egilidu, əzgüqilər azliqidin tohtap qalidu, derizilərdin sirtka qarap turöquqılar öuwalixip ketidu; □

⁴ koqioqa karaydioqan ixiklər etilidu; tügməning awazi pəsiydu, kixilər kuxlarning awazini anglisila qeqüp ketidu, «nahxiqi kızlar»ning sayraxliri sus anglinidu; □

⁵ kixilər egizdin qorkidu, koqılarda wəhimilər bar dəp qorkup yüridu; badam dərihi qiqəkləydu; qekətkə adəmgə yük bolidu, xindir mewisi solixidu; qünki insan mənggülük makaniöa ketidu wə xuning bilən təng, matəm

□ **12:2 «yamoqurdin keyin bulutlar kaytip kəlmigüqə»** — yaki «yamoqurdin keyin bulutlar yokmioquqə». □ **12:3**

«öyning kəzətqiliri» — adəmnıng kapaklirini, «palwanlar» — Adəmnıng merilirini, «əzgüqilər» — Qixlarni, «derizilərdin qarıoquqılar» — Kəzlərnı kərsitixi mumkin. Keyinki ayətlərdiki bir qatar ohxitixlarmu qerilikni kərsitidu. □ **12:4 «nahxiqi kızlar»** — kuxlarni kərsitix ehtimallıqi bar.

tutquçılar koqida aylinip yüridu; □

⁶ kümüx tana üzülgüçə, altun qinə qekiloquçə, aptuwa bulaq yenida parə-parə boloquçə, kuduktiki qaq kardin qikkuçə, □

⁷ topa-qang əsli tupraqqa kaytkuçə, roh özini bərgən Hudaqa kaytkuçə — Uni esingdə tutkin!■

⁸ Bimənilik üstigə bimənilik! — dəydu hekmet toplioquçi — «Bimənilik üstigə bimənilik! Həmmə ix biməniliktur!»■

Hulasə

⁹ Xuningdək, hekmet toplioquçi dana bolupla qalmastin, u yənə həlkəyə bilim əgittetti; u oylinip, kəp pənd-nəsihətlərnə taraziya selip, rətləp qikti. ■

¹⁰ Hekmet toplioquçi yekimlik sözlərnə tepixqa intilgən; uxbu yeziloqini bolsa durus, həkikət sözliridin ibarəttur.

¹¹ Dana kixining sözliri zihqa ohxaydu, ularning yioçindisi qing bekitilgən mihtəktur. Ular Birla Padiçi tərripidin berilgəndur.

□ **12:5 «qekətkə adəmgə yük bolidu»** — yaki «qekətkə özini sərəp mangidu». **«xindir mewisi»** — muhəbbətni qozaydioqan mewə idi. Uning «solixip kətkənliki» bəlkim jinisiy muhəbbətning suslaxqanliqini kərsitixi mumkin. □ **12:6 «kuduktiki qaq»** — kuduktin su qikiridioqan qaqni kərsətsə kerək. «Kümüx tana (rixətə)», «altun qinə», «aptowa» wə «qaq»larning tənning qaysi əza-funksiyilirini kərsitidioqanliqi buningda enik deyilmigən; birak omumiy mənisi eniktur — bədənning hər bir güzəllik-qabiliyiti zawaloqa yüzlinidu. ■ **12:7** Yar. 2:7; 3:19; Qəl. 16:22 ■ **12:8** Zəb. 62:9; 144:4; Top. 1:2 ■ **12:9** 1Pad. 5:26

12 Uning üstigə, i oqlum, bulardin sirt hərķandak yeziloqlarlardin pəhəs bol; qünki kəp kitablarning yezilixining ayioıı yok, xuningdək kəp əginix tənni upritidu.□

Ahırķı dəwət

13 Biz pütün ixķa dikķət kılaylı; Hudadin qorķķin wə uning əmr-pərmanlırioqa əməl kılöin; qünki bu insanning toluk məjburiyitidur; □ ■

14 qünki adəm kılöqan hərber ix, jümlidin barlıķ məhpiy iqlar, yahxi bolsun, yaman bolsun, Huda ularning sorikini kılidu.■

□ **12:12** «...i oqlum, bulardin sirt hərķandak yeziloqlarlardin pəhəs bol» — baxķa birhil tərjimisi: «... i oqlum, bulardin agah-sawaķ aloıın». Birak bizningqə bu ayəttə Sulayman «Birla Padiqi (demək, Hudadin) tərripidin berilgən» barlıķ muķəddəs yazmılarni kərsitidu. □ **12:13** «**Biz pütün ixķa dikķət kılaylı**» — yaki «Biz pütün ixni angliduk». «**bu insanning toluk məjburiyitidur**» — ibraniy tilida: «bu insanning barlıķidur» deyilidu. Buning toluk mənisi bəlkim: «Hudadin qorķup, uning əmr-pərmanlırioqa əməl kıl» — bu Hudaning insanda bolöqan məksitidur, degəndək boluxi mumkin. ■ **12:13** Kən. 6:2; 10:12; Pənd. 3:7 ■ **12:14** 1Kor. 4:5; 2Kor. 5:10

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5